

Maana Aleminin Gücü 12

– KENAN KOÇ · 27 Aralık 2016

C-) MADDE ve ALGI

Maddeyi beş duyu ile algılarız. Beş duyu, birbirine benzer bir işleyiş sonucu bizde algıyı oluşturur. Dış dünyadaki nesnelere gelen etkiler (ışık, ses v.b.) duyu organından duyu sinirleri vasıtasıyla, elektrik sinyallerine dönüştürülerek beyindeki ilgili duyu merkezine aktarılır. Örneğin; görme işlemi sırasında dış kaynaktan gelen ışık demetleri (fotonlar) retinada elektrik sinyallerine dönüştürülerek sinirler vasıtasıyla beynin görme merkezine iletilirler. Ve insan, küçük bir maddi varlığa sahip görme merkezinde sonsuz genişlikte bir evreni algılar. Bu işlem, tüm beş duyu algıları için aynı şekilde yürür. İçsel olarak birer elektrik sinyaline dönüştürülmüş olan bu uyarıların tamamı, beyindeki birbirinden farklı ama bir bütün halinde çalışan duyu merkezlerinde yorumlanarak bildiğimiz anlamda algıyı oluşturur.

İngiliz fizikçi John Gribin beynin yaptığı yorumlarla ilgili olarak şöyle demektedir: "... Duyularımız ise, dış dünyadan gelen uyarıların beynimizdeki bir yorumu niteliğindedir, sanki bahçede bir ağaç varmış gibi... Fakat beynim; duyularımın süzgeçinden geçen uyarıları algılar. Ağaç sadece bir uyarıdır. O halde hangisi gerçektir? Duyularımın ortaya çıkardığı ağaç mı, yoksa bahçedeki ağaç mı?" (Taşkın Tuna, Uzayın Ötesi, sf.194) İngiliz felsefeci David Hume da bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: "Çok samimi olarak, kendim dediğim şeye dahil olduğum zaman ben sıcak ya da soğuğa, ışık ya da gölgeye, aşk ya da nefrete, acı ya da lezzete dair özel bir algıya ya da başka bir şeye daima rastlarım. Ben bir algı olmaksızın herhangi bir zamanda kendimi asla yakalayamam ve asla algıdan başka bir şeyi gözleyemem."

Bu durumda şunu söyleyebiliriz ki, bizler maddenin dışarıdaki haliyle birebir muhatap değilizdir. Bu durumda insan, hiçbir zaman kafatasının dışındaki dünyayı tam ve saf bir gerçek olarak bilemez. İnsanın tek yapabildiği beynine elektrik sinyalleri olarak ulaşan etkileri bilinç aynasına yansıtmaktır. Bu konuda Albert Camus şöyle demiştir: "Bilim yoluyla olguları kavrayıp sayabilirsiniz ama, evreni kavrayamazsınız. İşte ağaç, sertliğini duyuyorsunuz. İşte su, tadını alıyorsunuz. İşte yel, sizi serinletiyor. Bu kadarla yetinmek zorundasınız.". B. Russel ve L. Wittgeinstein gibi ünlü filozofların düşünceleri ise şöyledir: "Örneğin bir limonun gerçekten var olup olmadığı ve nasıl bir süreçle varlaştığı sorulamaz ve incelenemez. Limon, sadece dille anlaşılan tat, burunla duyulan koku, gözle görülen renk ve biçimden ibarettir ve yalnız bu nitelikleri bilimsel bir araştırmanın ve yargının konusu olabilir. Bilim, nesnel dünyayı asla bilemez." Frederick Vester de bilimin bu konuda ulaştığı son noktayı şöyle ifade ediyor: "Bazı düşünürlerin, 'insan bir hayaldir, aslında bütün yaşananlar geçici ve aldatıcıdır, bu evren bir gölgedir' şeklindeki sözleri günümüzde bilimsel olarak kanıtlanıyor gibidir." R.L.Gregory ise, bizim çok doğal karşıladığımız görme sistemindeki mucizevi durumu şöyle ifade etmektedir: "Görme olayına o kadar alışmışız ki, çözülmesi gereken sorular olduğunun farkına varmak büyük bir hayal gücü gerektiriyor. Fakat bunu dikkate alın. Gözlerimize minik tepetaklak olmuş görüntüler veriliyor ve biz çevremizde bunları sağlam nesnelere olarak görüyoruz. Retinaların üzerindeki uyarıların sonucunda nesnelere dünyasını algılıyoruz ve bu bir mucizeden farksız aslında." Bu konuda çağdaş mutasavvıf Ahmed

Hulusi'de şunları söyler: "Beyin içinde sadece hücreler arasında bir bioelektrik akış söz konusudur. Beynin, varoluşundan itibaren aldığı çeşitli programlamalar istikametinde yaptığı değerlendirmelere biz görüyoruz demişiz. 'Görüyoruz'un anlamı, 'beynimizin bu değer yargısına varıyor'dur. Çünkü, görme aracı ve kapasitesi değiştikçe algılamada değişir, algılamanın getirdiği değer yargısı da değişir. Beyin bir yorum merkezidir ve uzantıları durumundaki mercekler olan duyu araçlarından filtre edilerek kendisine ulaşan titreşimleri, o andan önceki kendi veri tabanına göre yorumlayarak anlamlar olarak kavrar."

Öyleyse, örneğin bir yiyeceği tattığımızda bir başkasının o yiyecekten aldığı tadın veya bir sesi duyduğumuzda başka birisinin duyduğu sesin bizim algıladıklarımız ile aynı olduğundan emin olmamız mümkün değildir. Lincoln Barnett şöyle demektedir: "Hiç kimse kendisinin kırmızıyı ya da do notasını duyusunun başka bir insanınki ile aynı olup olmadığını bilemez." Aynı şeyden söz ettiğimizi düşündüğümüzde dahi, aslında herkesin beyni farklı bir şey algılıyor olabilir. Bunun sebebi algılanan şeyin algılayana bağlı oluşudur. Nitekim Allah, ***"kendisini tek olarak (ve yapayalnız) yarattığım (şu adam)ı Bana bırak" (Müddessir Suresi, 11), "Ve onların hepsi, kıyamet günü O'na, 'yapayalnız, tek başlarına' geleceklerdir." (Meryem Suresi, 95) gibi ayetlerde, her insanın aslında yapayalnız olduğu gerçeğine dikkat çekmiştir. Ünlü bilim felsefecisi Bertrand Russell da bu konularda şunları söyler: "Parmaklarımızla masaya bastığımız zamanki dokunma duyusuna gelince, bu parmak uçlarındaki elektron ve protonlar üzerinde bir elektrik etkisidir. Modern fiziğe göre, masadaki elektron ve protonların yakınlığından oluşmuştur. Eğer parmak uçlarımızdaki aynı etki, bir başka yolla ortaya çıkmış olsaydı, hiç masa olmamasına rağmen aynı şeyi hissedecektik." George Berkeley ise insan Bilgisinin ilkeleri üzerine inceleme adlı yapıtında şunları söyler: "Görme yoluyla ışık ve renk, onların çeşitli dereceleri ve farklılıkları düşüncesine sahip oluyorum; dokunma ile yumuşağı ve sert, sıcak ve soğuk, hareketi ve direnci algılıyorum.. Koku alma bana kokuları; tat alma tatları, işitme ise sesleri öğretiyor. Bu duyumlardan bazıları bir arada gözlemlendikleri için, onlara ortak bir ad verilir ve onlar bir şey sayılırlar. Böylece örneğin belli bir düzenleniş içerisinde, bir renk, bir tat, bir koku, bir biçim ve bir sertlik birlikte gözlemlendiğinde elma sözcüğüyle belirlenen ayrı bir şey olarak tanınır; öteki düşünce derlemeleri, taş, ağaç, kitap ve öteki duyumlanabilir şeyleri meydana getirirler.."

Öyleyse bizim gördüğümüz, dokunduğumuz, duyduğumuz ve adına "dünya" ya da "evren" dediğimiz maddesel bütün, bu haliyle sadece ve sadece beynimizde oluşan elektrik uyarılarıdır. Modern fiziğin bulguları da maddesel evrenin bir algılar bütünü olduğunu gösteriyor. 30 Ocak 1999 tarihli sayısında bu gerçeği ele alan ünlü Amerikan bilim dergisi New Scientist'in kapağında şu soru yer alıyor: "Gerçeğin ötesinde: Evren, Bilginin Bir Dansı mı ve Madde Sadece Bir Seraptan mı İbaret?" George Berkeley ise, sıcaklık ve soğukluk gibi duyumların zihin dışında var sayılamayacağını şu örnekle açıklıyor: "...diyelim ki (senin) ellerinden biri sıcak, öteki soğuktur. Ortalama sıcaklıkta bir su kabına iki elini birden daldırdın. Kaptaki su bir eline soğuk öteki eline sıcak gelmeyecek mi? Eğer bu nitelikler maddenin kendinde olmuş olsa iki elin de aynı şeyi hissetmesi gerekir."

Öyleyse dış etkenden duyu organları ve sınırları vasıtasıyla beynin duyu merkezine iletilen algıları algılayan gerçekte beyin midir? Bu noktada, R.L. Gregory beynin içinde görüntünün algılanması ile ilgili şunları söyler: "Gözlerin beyinde resimler oluşturduğunu söylemeye yönelik bir eğilim söz konusudur, fakat bundan kaçınmak gerekir. Beyinde bir resim oluştuğu söylenirse bunu görmesi için

içte bir göz daha olması gerekir -fakat bu gözün resmini görebilmek için bir göze daha ihtiyaç olacaktır, ve bu da sonsuz bir göz ve resim olması anlamına gelir. Bu mümkün olamaz." Gören, gördüğünü algılayan ve tepki veren "içteki göz" kime aittir? Karl Pribram da bilim ve felsefe dünyasında, algıyı hissedenin kim olduğu ile ilgili bu önemli arayışa dikkat çekmiştir: "Yunanlılardan beri, filozoflar "makinenin içindeki hayalet", "küçük insanın içindeki küçük insan", vb. üzerine düşünüp durmuşlardı. Benim beynimi kullanan varlık nerededir? Asıl bilmeyi gerçekleştiren kim? Assisi'li Aziz Francis'in de söylemiş olduğu gibi: "Aradığımız şey bakanın ne olduğudur."" Dış dünya dediğimiz algılar bütününe kendi bedenimiz de, beynimiz de bedenimizin bir parçası olduğuna göre o da dahildir. Beynin kendisi bir algı olduğuna göre de, diğer algıları algılayan bilinç o olamaz. Bertrant Russel Rölativite'nin Alfabeti isimli eserinde, "Kuşku yok ki, madde genel olarak bir oluşlar grubu olarak yorumlanacaksa, bunu göze, optik sinire ve beyne de uygulamak gerekir." diyerek bu gerçeğe dikkat çekmektedir. Bergson da, Madde ve Bellek isimli kitabında; "Dünya imgelerden yapılmıştır, bu imgeler ancak bizim bilincimizde vardır; beynin kendisi de bu imgelerden birisidir." der. Öyleyse algılayan varlık, madde ötesi bir varlıktır ve bir nevi, bilince algıları yansıtmakta bedeni ve organları araç olarak kullanır.

Konunun daha iyi anlaşılması için genel olarak yapıldığı gibi, biz de rüya örneğini verebiliriz. Rüyalarımızı izlerken, ortada izlediklerimizin maddi karşılığı olabilecek nesnelere yoktur. Rüya gören kişi o sırada başka bir boyuttadır. Herşeyi beyninde ya da ruhta yaşar. Gerçek hayatın da rüyadan farksız olduğundan, rüyadan daha uzun ve gerçek gibi olan bir rüyaya uyandığımızda ve öldüğümüzde de bu daha uzun ve gerçek gibi olan dünya hayatı rüyasından uyanıp başka bir âleme kanat açacağımızdan, hemen hemen tüm dinler ve metafizik disiplinler bahseder. Ve ölüm ötesi âlem de aslında tıpkı rüyaya göre dünyanın daha gerçek olduğunu düşünmemiz gibi belki dünyaya göre daha gerçek bir âlemdir. Ama yine de son tahlilde o âlem de aslında bir rüya âleminden farksızdır. Çünkü unutmayalım ki "Allah'ın vechi dışında her şey helak olmaya mâhkumdur." Yani her şey, ölüm öncesi yada sonrasında ait düşünebileceğimiz her zamanda, geçiciliğe ve değişime dayalı bir şekilde varlığını sürdürebilir. Zira her oluşta zaman gizlidir ve zaman da değişim demektir. Nitekim ahiret hayatı sonsuz bir hayat olarak tasvir edilir ama zamansızlığın olduğu bir hayat değil, zamanın sonsuzca aktığı yani yine zaman içre olan bir hayat tarzıdır. O nedenle İslam'da ve tasavvufta, mümin cenneti değil, Allah'ın zatını ister. Çünkü gerçek anlamda rüya olmayan tek varlık O' dur. Ancak Allah'ın zatına kavuşmayı istemek, ya da beka makamına erişmek (Baki olan Allah'ın vechi olduğuna göre, beka, yani bir hal üzere daim olmak, zamansızlığa sahip olmak, değişmemek, sadece Allah'ın zatına mahsustur) önce fena makamına ulaşmayı gerektirir. Yani kişinin kendi benliğini, bilincini yok etmesine bağlıdır. Felsefi olarak da düşünebildiğimiz her varoluş çeşidi ve anı bir değişim barındırmak zorunda olduğuna göre, bu değişimi algılayarak ancak varlığını bilebilen bilinç, böyle bir algıdan sıyrıldığında, kendi varlığını da bilemeyecektir. Aksi hal, varoluş algısından kurtulmamış olduğunu gösterir. Yani bilinç, mutlak anlamda bekayı hiçbirzaman algılayamaz; çünkü buna en büyük engel, kendi varlığıdır. Burada son derece ironik bir şekilde öyle ilginç bir noktaya geliriz ki, doğrusu, inanırların beka makamı ile kastettikleri şey, felsefi anlamda aslında, inanmayanların öldükten sonra olacağını düşündükleri şeydir: yani bilincin yok olması halii... O nedenle, "İsteseniz de istemesiniz de Allah'a döndürüleceksiniz."

Özetlersek, rüyadaki hayatımızda algılarımızın o rüyasal atmosfere ait olduğuna, örneğin hayali

bir insanı, hayali beynimizde gördüğümüze inanabiliriz. Oysaki gören bilinç tamamen ötedeki bir varlık, farklı boyuttaki gerçek dediğimiz bedene ait bir beyin ya da ruhtur. Bu durumda bu içinde bulunduğumuz âlem için de aynı şey geçerli olabilir mi? Şüphesiz bu kitap bir nevi bu soruya verilen evet cevabının olabilecek dini, metafiziksel, bilimsel ve felsefi delillerini toplamaya çalıştığımız bir kitaptır.